

Edukacja dzieci skierowana ku wartościom

Problematyka wartości ,oraz kształtowanie się poglądów aksjologicznych coraz częściej staje się przedmiotem badań socjologicznych, psychologicznych czy filozoficznych.

Globalizacja, eksplozja informatyczna radykalnie zmieniła styl życia. pracy, odpoczynku ,dokonując przewartościowań również w życiu codziennym.

Zdaniem A. Siemianowskiego¹ współczesny człowiek znajduje się dziś w aksjologicznym labiryncie, którego trudno znaleźć drogę. Mając na uwadze aspekty pedagogiczne ,trzeba zapytać o wartości w edukacji?

Można podzielić pogląd K. Denka² o konieczności przywracania edukacji sensu wartości ,by młode pokolenia nie popadały w wyuczona bezradność . Tak ogromnie ważne zatem wydaje się wprowadzanie dzieci i młodzieży w świat wartości ,którzy szczególnie są narażeni na chaos emocjonalny, aby potrafili kierować się wartościami w relacjach z ludźmi ,znali swoją wartość , a w konsekwencji ukształtowali swój system wartości ,by móc szczęśliwie żyć.

Wartości nie są czymś oczywistym. Nie rodzą się z ich znajomością, czy umiejętnością kierowania się nimi. Dlatego ogromnie istotnym jest zapewnienie wszystkim dzieciom warunków do nauki wartości ,by w przyszłości trafnie się nimi posługiwały. Musimy pamiętać ,że wartości przede wszystkim wynosimy z domu rodzinnego ,a przedszkole jest miejscem ,które powinno wspierać rodziców przy ich wprowadzaniu. Mocny system wartości to silny kapitał w jaki dziecko powinno być wyposażone. Na podstawie literatury przedmiotu można wyodrębnić 12 uniwersalnych wartości moralnych .Są to:

1)Szacunek (grzeczność połączona z troską o uczucia i dobro drugiej osoby)

2)Uczciwość (mówienie i poszanowanie prawdy, rzetelność, nieprzywłaszczanie sobie cudzej własności, stosowanie zasady bezstronności i równości praw)

3)Odpowiedzialność (rzetelne wypełnianie swych obowiązków, dbanie i zapobieganie złu, a także gotowość do ponoszenia konsekwencji własnych wyborów i zachowań)

¹ A..Siemianowski,Człowiek a świat wartości.PWN,Warszawa 1993 s.11

² K.Denek,Aksjologiczne aspekty edukacji szkolnej.Impuls,Toruń 2001 s.25

4) *Odwaga (rozumiana jako wartość moralna - podejmowanie trudnych, służących dobru decyzji oraz przeciwstawianie się złu)*

5) *Samodyscyplina - umiar i rozwijanie własnego potencjału (umiarkowanie - umiejętność nałożenia sobie zdrowych ograniczeń, unikanie skrajności, dążenie do ładu i równowagi, zdolność cieszenia się tym, co mamy)*

6) *Pokojowość (unikanie przemocy; postawa człowieka, który zawsze poszukuje rozwiązań uwzględniających interesy wszystkich zainteresowanych stron oraz dobro ogólne)*

7) *Sprawiedliwość (uczciwość w ocenianiu i sądzeniu, przestrzeganie zasady równości praw, poszanowanie prawdy oraz prawość postępowania, czyli inaczej ludzka przyzwoitość, postępowanie fair)*

8) *Szczęście, optymizm, humor (poczucie trwałego zadowolenia oraz wewnętrznej harmonii i spokoju, które są skutkiem życzliwości i akceptacji siebie i świata, a także wiary w jego zasadnicze dobro)*

9) *Przyjaźń i miłość (przyjaźń - bliski i równoprawny związek pomiędzy osobami, oparty na wzajemnej sympatii, życzliwości, szczerości, zaufaniu, gotowości do pomocy oraz czerpaniu przyjemności z przebywania razem)*

10) *Solidarność (pomoc ze szlachetnych pobudek)*

11) *Piękno (coś, co nas zachwyca i czyni lepszymi)*

12) *Mądrość (celowe przyczynianie się do dobra poprzez właściwe wybory)*

Przykłady zabaw:

Szacunek

Inne nie znaczy gorsze

Poprośmy, by dzieci narysowały portrety swoich babć lub cioć. Wskażmy na różnice w portretach i podkreślmy, że nie ma tu cech lepszych ani gorszych, choć babcie lub ciocie różnią się wyglądem. Poprośmy dzieci, by wymieniły, jakie lubią potrawy, jakie zabawy, jaką porę roku. Wskażmy na różne zalety tych wyborów, podkreślając, że każdy ma prawo do własnych sądów, upodobań, zainteresowań.

Samodyscyplina

Nadmiar rzeczy

Narysujmy wspólnie z dzieckiem plan jego pokoju. Zaznaczmy drzwi i okna, ustawienie mebli i innych elementów wyposażenia, starając się zachować właściwe proporcje. Pozwólmy teraz dziecku pomarzyć: "Wyobraź sobie, że mama kupuje ci wszystko, co zechcesz. Co chciałbyś dostać?". Dziecko wymienia wszystko, co przyjdzie mu do głowy, a dorosły jeszcze dopowiada: "A nowy rower? A hulajnogę? A komputer?". Każdą wymienioną rzecz rysujemy w pokoju - na półkach, szafkach, podłodze, potem na biurku, łóżku itp. Chodzi o to, by dziecko zobaczyło, że nadmiar przedmiotów zakłóci jego życie - już nie można otworzyć okna, nie można położyć się spać, rysować przy biurku, sięgnąć do szuflady. Następnie, wymazując kolejno przedmioty, pokażmy dziecku, że umiar jest korzystniejszy niż nadmiar - w pokoju znowu robi się przestronnie i wygodnie.

Przyjaźń i miłość

Zaufanie do przyjaciela

Do tego ćwiczenia potrzebna jest obecność dwojga dzieci. Porozmawiajmy z nimi o tym, że pomiędzy przyjaciółmi niezbędne jest zaufanie, że przyjaciel to ktoś, kto nas nie zawiedzie, na kim zawsze możemy polegać.

Jedno z dzieci zakłada ciemną opaskę na oczy i pozwala się drugiemu dziecku prowadzić głosem po pokoju (na przykład: "Uważaj, skręć w lewo, z prawej jest krzesło, teraz trzy kroki prosto" itd.).

Ćwiczenie to rozwija u kierującego poczucie odpowiedzialności, a u osoby z zawiązanymi oczami zaufanie do innych.

Solidarność

Wiązka patyków

Dajmy dzieciom pokazać wiązkę patyków i poprośmy, by szybko przelały ją na pół. Okazuje się to niewykonalne. Ale jeśli dzieci podzielą między siebie patyczki i każde dziecko złamie kilka, cała wiązka zostanie szybko przelamana. Co było potrzebne do wykonania tego zadania? (współdziałanie, solidarne podzielenie się pracą)

Szczęście, optymizm, humor

Mój sukces

Poprośmy dzieci, by przypomniały sobie jakiś sukces, z którego były dumne. Może to być upieczenie ciasteczek lub nauka pływania, , rozwiązanie trudnego zadania z matematyki itp. Poprośmy, by bardzo dokładnie odtworzyły w pamięci to wydarzenie. Co czuły, przystępując do zadania? Czy od razu były pewne, że się uda? Jakie miały wątpliwości? Czy otoczenie wspierało ich wysiłki, czy powątpiewało w sukces? Co czuły, gdy przedsięwzięcie się udało? Poprośmy dzieci, by za każdym razem, gdy wątpią, że coś im się uda, przywołały wspomnienie minionego sukcesu.

Uczciwość

Budowanie domu

Dzieci z nauczycielką budują dom z drewnianych klocków. Układają je po kolei. Nauczycielka udaje, że układa klocki, a tymczasem chowa je do kieszeni. Pracuje nieuczciwie. Dom z dziurami przewraca się. Omówmy z dziećmi skutki nieuczciwej pracy. Co by się stało, gdyby w takim domu zamieszkali ludzie? A co, gdyby ktoś właśnie przechodził obok? Czy chciałby mieszkać w "nieuczciwie" zbudowanym domu? Jakie mogą być skutki nieuczciwie wykonywanej pracy w innych zawodach? (sprzedawca, lekarz, mechanik samochodowy, technik obsługujący samolot, policjant)

Odpowiedzialność

Słoik czasu

Przygotujmy litrowy słoik z napisem "24 godziny", sześć piłeczek pingpongowych i kilogram ryżu. Słoik oznacza ilość czasu, jakim dzieci codziennie dysponują. Wyjaśnijmy, że piłeczki to codzienne obowiązki (lekcje, zajęcia dodatkowe, treningi, pomoc w domu, opieka nad rodzeństwem itp.). Napiszmy na każdej piłeczce, jaki obowiązek symbolizuje. Ryż zaś, to przyjemności (zabawa, spotkania

z przyjaciółmi, oglądanie telewizji itp.).

Poprośmy jedno z dzieci, by wypełniło swój dzień - słoik mieszanką tyłu obowiązków i przyjemności, ile zdoła w nim zmieścić. Jeśli zacznie od ryżu, może mieć kłopot z włożeniem tyłu piłeczek, ile ma obowiązków. Jeśli natomiast zacznie od piłeczek,

wsypany później ryż wypełni przestrzenie między nimi i wszystko doskonale się zmieści.

Wyjaśnijmy dzieciom, że jeśli damy pierwszeństwo obowiązkom oraz ważnym zadaniom (mówiąc to, napełniamy słoje pileczkami), zawsze będziemy mieli jeszcze czas na przyjemności (wsypujemy ryż wypełniający wolne przestrzenie).

Natomiast jeśli zaczniemy od przyjemności oraz łatwych i nieistotnych spraw (wsypujemy do słoja sam ryż), to często nie będziemy mieli już czasu, siły ani chęci, by podejmować trudne i ważne zadania (bezsukutecznie usiłujemy wepchnąć wszystkie pileczki do słoja).

Bibliografia:

A. Siemianowski, Człowiek a świat wartości. PWN, Warszawa

K. Denek, Aksjologiczne aspekty edukacji szkolnej. Impuls, Toruń

I. Koźmińska, E. Olszewska, Z dzieckiem w świat wartości, Prószyński, Warszawa